„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ ЦЕЛОКУПНЕ СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 52. У Новом Саду у недељу 2. априла 1889. ГОДИНА XXIV.

Позив на претплату.

Првог априла истекао је рок претплате свима онима, који преплатише „Заставу“ до краја марта ове године. Овим позивамо пријатеље „Заставе“ на даљу претплату.

Ко је и шта је „Застава“, то је она довољно показала. Она ће се и надаље лепршати у слободном логору нашег народа, на бедему народноспном и напредном. И кад то кажемо, ми се позивамо на свој досадањи рад, који нас не може утерати у лаж.

У данашњим данима, кад смо силом прилика и силом солгабирова искључени из угарског сабора, сад, кад је главни део обране наших права спао на плећа новинарска, „Застава“ треба још одлучнију потпору својих пријатеља. И она се са пуно наде обраћа тим пријатељима, да је не само духовном снагом, него и у купљењу претплате помогну.

Цена је „Заставе“ обележена на челу листа.

Обраћамо и опет пажњу наших пријатеља и претплатника на бројеве „Заставине“ од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове нашег народа, а нарочита претплата на њих стаје 3 фор. годишње. Много ће нам кренути ствар унапред, ако се ови бројеви „Заставини“ рашире као што треба.

У Новом Саду, 1. априла 1889.

Уредништво „Заставе.“

НОВА РУМУНСКА ВЛАДА.

Нова румунска влада (Катарџи-Боереску) ушла је у посао, и показало се, да ће се моћи одржати, а да не распушта скупштину нит распише нове изборе.

У питању обичних, унутарњих реформа, неће бити велике промене. Питања, која су данас у Румунији на дневном реду, нарочито аграрно питање, толико су сазрела, да се морају решити, па ма која влада била на кормилу, шта више чак је и правац утврђен у коме ће се та питања решавати, те тако с те стране није промена владе занимљива.

Промена владе у Румунији важна је у питању спољне политике. Катарџи и његови другови су отворени противници средњо-европског савеза или другим речима, они су пријатељи Русији.

Око питања спољне политике одавна се колебају у Румунији; око тог питања водила се последњих година жестока, али већином потмула борба, и тешко да се варамо, кад кажемо, да се то питање данас решило сасвим у корист Русије.

Ми нећемо потанко да истражујемо шта је извојевало победу руској политици у Румунији, али без сумње има ту заслуге и наша дипломација, јер је она у Румунији учинила доста погрешака.

Наша дипломација ставила је себи велику задаћу, да истисне руски уплив с Балкана, а заборавља, да би се то могло само са грдним и големим жртвама постићи, т. ј. ако се уопште може постићи. Ми смо већ много пута изрекли, да се ми с том политиком не слажемо, а рекли смо и зашто, но овде нећемо то да понављамо. Данас спомињемо само то, да, кад би политика наше дипломације и била спасоносна по нас, она се не може тако извести, како је наша дипломација прегла да је изведе.

Спомињемо само трговачке уговоре, које смо закључивали са Србијом и Румунијом. И један и други уговор наштетио нам је огромно. У Србији су напредњаци попустили захтевима наше дипломације, али смо ми тим трговачким уговором натурили Србији толико терета, да је само то једно питање гомилало против нас у Србији опозицију. Ми радо признајемо, да напредњаци нису водили рачуна о интересима Србије, признаћемо напослетку и то, да ни наша држава није била дужна бити српскија од српске владе, али ако је наша дипломација рачунала на симпатије у Србији и хтела да буде тамо најприпознатија, онда није требала да закључи онаки уговор. Могао се закључити уговор са Србијом, који нас не штети, али је ипак мање теретан по Србију.

У Румунији се десило то исто. Но тамо је ударио тук на лук. Наша дипломација је рачунала да ће имати лака посла, а румунска влада не хтеде попуштати, те је дошло до ђумручког рата, који је шкодио и Румунији и нама и то нама не само материјално, но је политичку струју у Румунији окренуо против нас.

Данас видимо Румунију, где се све више окреће од нас, све више од средњоевропског савеза, а с тим у свези расте опозиција у Румунији и против самог краља Карла.

Без деце, без родбине, без присталица стоји данас краљ Карло у Румунији. Закон о наслеђству примљен је, ал то је само на хартији. Краљ Карло се одржао у Румунији само зато, што је иначе човек ваљан, уставан, а да је био друкчи, њега давно у Румунији не би било.

Но каква је данас струја, тешко је рећи, докле ће се краљ Карло одржати, а после његове смрти нема изгледа, да ће више доћи икоји немачки принц за краља у Румунију. Данашња промена владе у Румунији то нам прилично сведочи.

Писмо из Србије.

Београд, 31. марта.

На пољу законодавном биће многих реформама. То су последице новог устава, чије одредбе условљавају промену многих досадањих закона у слободоумнијем правцу. Осим новог изборног закона, о ком сам вам већ опширније писао, поднеће се сви нови законски предлози првој редовној скупштинској сесији. Седница министарског савета под председништвом Краљевских Намесника, држана 29. о. м. решила је, да пројекти за те нове законе буду готови већ до 1. јуна о. г. Према томе радиће одбори за израду тих пројеката два месеца т. ј. априла и маја.

На привредном пољу учиниће се велики корак у напред. На управу монопола дувана дошао је др. Лаза Пачу, човек који ће досадањој анархији и дуванској управи и знати и моћи учинити краја. У опште ће се дуванско питање тако решити, да неће оштетити ни државу, а ни саме произвођаче. Сигурно је да ће држава сама узети у руке управу монопола дувана и да ће раскрстити са онима, који су на дувану стицали милијоне. Држава ће од сада већи део дувана куповати у самој земљи, те тиме створити самом народу могућност зараде, а не толики новац шиљати на страну. Радикални министри финансија и привреде одредили су већ расписом цене дувану произведеном 1888., 1889. и 1890. године. Министар финансије др. М. В. Вујић је човек гвоздене енерђије. Један државник, противник радикала, изразио се о њему овако:

— Ако има ма и мале српске (Србијине) будућности, онда је др. Вујић та мала српска будућност. Ако он не уреди српске финансије, други зацело неће — моћи.

Др. Вујић је у дуванском спору како лане тако и ове године показао најнећу одлучност. Лане је раскинуо уговор са Чивутима, спалио им рђав дуван, — а ове године раскида уговор са Лицикасом због лиферације рђавог дувана (дошло је до парнице између државе и Лицикаса), — и публикује (в. 72. бр. „Срп. Нов.“) онај срамни и штетан уговор Ракићев са крагујевачком компанијом. Ми немамо разлога сумњати, да ће под садањим управитељем државних финансија, Србија бити тако сретна да се отресе и — крагујевачке компаније, која противно закону о монополу дувана, пуни своје џепове државном својином.

Но и иначе се мисли и ради на подизању нар. привреде. Влада ће све учинити, да одлуке прошлог винарског збора у Нишу не остану само на папиру већ да се и у дело приведу. Одељење за трговину, радиност и привреду издало је већ решење, по коме ће држава и новчано помагати оснивање винарских задруга, које ће порадити да се нашем вину нађу што више пијаца на страни. То неће бити тешко нарочито кад држава буде ствар помагала. У странаца већ постоји интересовање за наша вина, треба само још држава да учини своје, па ће Србија да извози велику количину вина. Ено у Неготин је приспела велика норвешка морска лађа, која товари крајинско вино за Француску, на солунској пијаци већ распитују за наша вина, — а то ће интересовање да буде још веће, када држава узме ствар у своје руке. — У министарству привреде установљен је већ трговачко-занатлијски одбор, који ће радити да се извоз српских производа увећа. Одбор је већ синоћ имао своју прву седницу. — Осим регулације Ђердапа, приступиће се и регулацији Дрине. Комисија за Ђердап има за чланове четир од наша најбоља инжењера и стручњака у том послу. Када ће се комисија за Дрину одредити, то још није установљено.

Занимљиво је, како се неки листови понашају према радикалима. Тако либерали сад протурују, да се радикали нису заузимали за краљичину ствар, већ само — либерали. Међутим, за владе краља Милана, кад нико, (а најмање либерали) није смео да устане у обрану краљичина права, онда је радикални „Одјек“ казао — истину и добио због тог парницу. То није било давно тек летос, па ипак мисле либерали, да је свет заборавио, како су они

ЛИСТАК.

РУСКА ОФЕЛИЈА.

истинит догађај.

Од С. В—ој.

Неки дан био сам у гостима код мог пријатеља М., младог и даровитог списатеља. У њега се често скупљаху пријатељи и другови. Гостопримство домаћина, његова искреност, његов занимљив и духовит разговор привлачио је све познанике; а осим тога свако је знао, да ће тамо наћи одабрано друштво. Тога вечера обећао ми је он, да ће ме упознати са једним младим Французом, који је недавно дошао у Русију. Мој пријатељ се састао с њиме случајно и молио га, да га посети, што му је младић најпосле и обећао, ма да је као што се видело по њему, избегавао друштво. Гастон Веравж — тако се он звао — учинио је на све присутне пријатан утисак: лепа и племенита спољашњост његова, и особити, прости начин разговора, као знак да припадњи одличнијим круговима, задобио је све. Само они, који су очекивали, да ћу у њем Французима својствену живост, бљештећу оштроумност и ватрени разговор, — ти су се преварили. Он је говорио врло мало, био је уздржљив, а израз његовог лепог лица био је често баш и тужан. Из пажње према госту, разговор је ишао искључиво француски. Говорило се о свима могућим предметима, о политици, о дневним догађајима варошког живота; претресале се књижевне новости, тумачили се најновији научни проналасци, споменути су и позоришни, које нисмо видели целог лета. Ово је било у јесен.

— А где је Петров? Зашто га нема? запита домаћина један од гостију.

— Петров? Па зар ви не знате? Та он је, сиромах, полудио.

— Полудио! Петров? А због чега? Та он је био тако безбрижан и весео! Да није због љубави полудио? Прошле зиме су нешто говорили, да се он удварао некој лепотици нашег позоришта.

— А не, од какве љубави! Он је потрошио своје имање ослањајући се на неке комбинације, које ће се остварити кад буде унапређен у служби. Нада му се није остварила, он поче тужити, паде у меланхолију, а меланхолија пређе у неизлечиву душевну болест. Ко ће још у нашем позитивном и материјалном веку померити памећу због љубави? Маните се тога, времена Абељара и Офелија, Ромеа и Јулија и свију мученика љубави, већ су одавна прошла. Ми из других узрока померимо памећу. Прекомерно напрезање мозга, частољубље, жеђ за уживањем и слабост нашег физичког организма — ето шта су данас узроци, због којих многи помере памећу, а не због љубави.

— Ви мислите, да нема више Офелија на свету, да је прошло време љубави, која се не да ни смрт одагнати? рече од једном неочекивано Гастон Веравж. — Ви се варате. Љубав је бесмртна, она и данас тако исто неограничено царује над људима, као што је царовала с почетка света, и као што ће царовати до последњег издисаја последњег човека на земљи. До год је света, неће се људи никада ослободити од чари те фата-моргане, што све осваја. Ви се скептички смешите, ви чини ми се држите све моје речи за романтично фантазирање; а међу тим суврмена Офелија, ваша руска Офелија била је узроком мога доласка у Русију, узроком страшног удара, који је поразио моју породицу.

До крајности узбуђен Француз заћута. Ми сви до највишег степена заинтересовани драмом, која се крила у речима његовим и са учешћем окружисмо га; но из врло појмљивог осећаја деликатности и уважења спрам туђег бола, нико се не усуди замолити га, да нам исприча своју тужну историју. По свој прилици, да му се није омакло опће саучешће. Савладав своје узбуђење рече:

— Господо, ја сам тако потрешен тиме, што сам скорим преживио, бол је још тако свеж, да ја не могу собом владати. Ја вас скоро ни не знам, али тек што сам вам почео и нехотице говорити о том, ви сте сви показали саучешће, те сам вам готов испричати тужну историју, историју љубави, којој је као жртва пао мој несретни брат.

Може се мислити да смо га сви присутни молили, да нам исприча. Домаћин га посади на наслоњачу, подстаче ватру у камину и Гастон Веравж, око кога се сви искуписмо, отпоче своје причање.

„Ја сам имао брата, било му је истом тридесет година. До крајности нервозни и осетљиви Рауљ показивао је још од детињства сјајне способности. Чега се год латио, све му је пошло од руке; учио је необично лако, но више свега га је привлачила лепа вештина. Још као младић хтео се он посветити сликарству, но попусти жељи очевој и поче изучавати медицину. Наука је за време везала његов радознали ум. Највећма су га занимале душевне болести, и кад је требало изабрати специјалност, он се реши да буде психијатар. Годину дана пре но што би добио докторску диплому, морала се мати наша због слабог здравља преселити у јужну Италију. По свршетку курса оде и Рауљ да ју посети. Осетив се под благодетним небом Италије, окружен одасвуда красотама природе и чудесима лепих вештина, млади доктор опет осети страст за сликарство; вештак се пробуди у њем с новом силом. Он заборави своју диплому, заборави године посвећене науци и са свим младићким жаром преда се наслађивању лепим вештинама.

„У немом заносу стојао је он читаве сате пред Мадонама Рафаела, дивним сликама Михи-Анђела; пред живим мрамором дивних античких штатуа.

„Време његовог одпуста пролетело је као чаробан сан; требало се већ вратити у Француску. С тужним срцем се праштао он од матере и од своје духовне отаџбине, као што је презвао Италију. Вратив се у Париз, Рауљ с почетка у слободним часовима поче изучавати сликарство, а најпосле кане се свега и оде се искључиво сликарству. И ту га је пратио успех: кроз три године прва његова слика била је изложена суду публике, он би удостојен похвале и подстакнут, да и даље развија свој сликарски дар. С почетка привлачио га историјски правац, али на скоро се покаже у њем син свог века, реалиста. Суврмено човечанство привлачило га је, и најпосле сигурно због своје пређашње професије, и због свога интереса к душевним болестима, поче сликати скоро саме умоболне. Научењак је и даље изучавао умоболне, а вештак је облачао та изучавања у

док се водила борба стајали кукавички у буџаку, и сад се тек помаљају да се хвале и да приписују све — себи. **И. И—ћ.**

Политички преглед.

Законска основа обранбеног закона добила је већ највишу потврду.

Нови угарски министри. У четвртак су ишла у званичним новинама именовања нових министара. Као што смо већ јавили, нови су министри: Силађи, правде, гроф Сапари, земљорадње, и Векерле, финанција. Министар комуникација управљаће министарством унутрашњих послова, те по томе министар Тиса нема портфеља, него остаје само министар-председник.

Ново румунско министарство. Катарџи је саставио ново, чисто конзервативно министарство. У то ново румунско министарство ушли су: Катарџи, председник и министар унутрашњих дела, Ђерани, министар правде, Панеску, министар државних добара, Верческу, министар финанција, Лаховари, министар спољашњих послова, Боереску, министар просвете и Ману, министар рата.

Прогонство Словена и насељивање Кинеза у Немачкој. У свим словенским земљама познато је већ од вајкада, како се поступа према Словенима код Немаца. Ових дана јављају, да је врховни председник Данциг-а предложио немачкој влади, да ступи у преговоре са кинеским властима, ради колонизације извесних немачких пристаништа са Кинезима. То ће бити по цену гоњења Пољака, које ће и од сад, као и до сад прогањати из Немачке. Ако доиста немачке и кинеске власти дођу до споразума, несретна словенска раса, биће замењена, по свим пристаништима, са жутим Кинезима. Као што видите Немци претпостављају Кинезе Словенима. „Mot d'Ordre" дође се енергично против те варварске одлуке једног великог немачког државног фактора, и констатује са потпуно разлога, да ако се предлог данцишког државног председника озбиљно уважи, тај ће акт, не само бити несретан по Словене, но ће врло лако произвести једну економско радничку кризу. Видићемо, да ли је одиста, европска раденичка класа, изгубила и оно мало важности у немачкој царевини.

О експедицији слободнога Козака Ашинова писало се у руским новинама на штету Ашинова. Права истина не зна се још ни сада, јер су учесници експедиције известили новинаре врло протусловно. Од оца Пајсија, духовнога првака експедиције, који је сада у Петрограду, мисле дознати праву истину. Поводом доласка тога свећеника у Петроград пише петроградски „Свет": „Долазак архимандрита Пајсија у Петроград, омогућио је, да лично од њега слушамо приповедање о духовном посланству у Абисинији и о деловању Ашинова, као особе, која је посланство пратила на далеки пут. Истинито приповедање оца Пајсија чини дубок утисак, те особито јарко расветљује незаконитост деловања француске флоте. Што се тиче Ашинова, то се о њему изражава отац Пајсија, као о умном и храбром човеку, који се је достојно држао у најтежим тренутцима. Да је Ашинов могао предвиђати непријатељство од стране француске флоте, он би лако био узмакао са својом четом за неколико врста у гору, где га не би топовска тапета могла дохватити. Али су Французи течајем предидућих дана долазили к Русима у госте, те су их и сами позивали у Обок, а затим су дошла четири ратна пароброда, те су посве ненадно почели сипати ватру из топова на Русе, потукли су део чете и онемогућили узмицање. Издаја с којом је изведена та пуцњава узбуњује душу".

Аустријанац о немачко-аустро-угарском савезу.

У једној од последњих седница аустријске заступничке куће био је буран призор, који је изазвао немачко-народни заступник Тирк. Кућа је расправљала обранбену основу, коју је господска кућа поднела преиначену.

К §. 49. основе, узео је реч заступник Тирк. Пошто су његови противници, народно-либерални Немци, чим је устао, праснули у грохотан смех, рече Тирк: „Ви се можете смејати, но народ се неће смејати вашем смеју." Затим настави: „У читавом овом послу споменут је и савез с Немачком, те нам се пребацило, да ми не вршимо своје дужности. Бог сачувао Немачку од тога, да узмора икада тражити помоћи од Аустрије; та би помоћ била врло млака, или је можда не би ни добила. (Жагор, силни приговори и огорчење.)

Заступник Пленер, вођа немачко-либералне странке, узевши одмах реч, изјави, да немачко-народни заступници настоје сваком згодом снизити углед Аустрије. Жалосно је, да немачко-народни заступници таквим презирањем говоре о немачко-аустријском савезу, смећући с ума сваку дужност патриотичнога заступника. (Живио.)

Министар за земаљску обрану гроф Велсершајмб, рече, да је већ једанпут морао пожалити, што у кући има народних заступника, који понижују нашу самосвест и оно поштовање, које дугујемо нашој држави и нашим народима. Ја сам мислио, да је тим доста учињено, па да би било испод достојанства, обазирати се на такве изјаве; ја могу данас да захвалим штованом госп. предговорнику, што је овом приликом јавно изразио чувства, којим је јамачно читава кућа задахнута. Ја сматрам заступника Тирка осуђеним.

Заступник др. Ригер: Ми смо вазда одобравали, што се Аустрија налази са Немачком у мирним и пријатељским односајима, јер у томе видимо јамство мира за читаву Европу. Ако се нисмо сваки пут одлучно оприли изворима, који су где кад изјављивани са крајње стране, ми тога нисмо учинили с тога, да се не би о нама Чесима казало, да то чинимо из народне мржње. Ја мислим, да се саме собом осуђују изјаве, какву смо чули данас, те није потребно да против њих уставјемо. (Живо одобравање на десници.)

Заступник Јаворски у име Пољака, протестује најодлучније против изјаве заступника Тирка. Ја се, заврши Јаворски говор, огрђујем најодлучније против те изјаве, очитујући, да ће моји земљаци вазда, имајући на уму велике дужности, које имају према Аустрији вршити, те дужности и знати вршити.

Затим су против Тиркове изјаве протестовали вође осталих фракција куће, гроф Коронини, кнез Лихтенштајн и гроф Хохенварт. Потањи рече у име јужно-словенских заступника: Ја мислим, да ми нетреба одговарати на ту изјаву, пошто су је господа предговорници, како ваља, житосали. Но ако узмам реч, чиним то с тога, што желим констатовати, да у кући нема фракције, коју речи заступника Тирка нису највећма огорчале. Ја очитујем, да је кућа у тој тачки сасвим сугласна, те немам шта више приметити.

Заступник Фигл, члан немачко-народне странке, којој припада и заступник Тирк, изјави, да Тирк није дао изјаве у име савеза немачко-народних заступника, него је само изразио свој назор.

Председник др. Смолка: Пре него што дадем заступнику Тирку реч за стварну примедбу, морам и ја његову изјаву, која је читаву кућу огорчала, најодлучније осудити и покудити. (Одобравање).

Заступник Тирк: Ја нисам хтео да понизим војску, него сам рекао: „Бог сачувао Немачку од тога, да узмора икада тражити помоћ од Аустрије. (Бурни приговори и гласови: Зар то није доста?!) Год. 1813. борила се је Аустрија на страни немачке војске; она је тада била немачка држава, а немачки и династички интереси равнали су тада њезином политиком. Данас није Аустрија немачка држава, данас не равнају њезином политиком династички интереси, већ интереси Чеха и Пољака. (Бурни приговори на десници); а ја не питам, да ли ће то бити једном верни савезници Немачке.

* * *

Прашки „Народни Листи" имају уводни чланак о горњем призору, те нападају жестоко Ригера, што је у име Чеха бранио савез између Аустро-Угарске и Немачке. „Народни Листи" веле, да Ригер најбоље зна, како већина Чеха тај савез не одобрава и не може одобрити. — Примећујемо на крају да је један од младочеха у сабору изјавио, да су младочеси против војене основе, по није Тирка ни осуђивао ни бранио.

Нов српски проналазак.

Читамо у једном београдском листу ово:

Мило нам је што на овом месту можемо нашим читатељима јавити, да је млади Србин, г. Велизар Мариновић, син уваженога старине г. Јована Мариновића, доскорашњег српског посланика у Паризу, осветлао образ своме народу и отаџбини у страном свету. Он је свршио техничку школу, у Паризу и не налазећи у Србији довољно поље за рад, настанио се стално у Паризу где се поглавито бави студијама о електрицитету и један је од првих и највреднијих сарадника једнога париског стручног електро-техничког листа. Његова је изумеовина аутоматска вага за мерење а ових дана је у друштву с једним Французом учинио нов проналазак на пољу електротехнике. Ево шта о томе пише париски лист „Journal des Débats" у свом броју од 4. априла п. н. а у подлиску „Из наука."

Морамо споменути и проналазак што га учинише два млада инжињера гг. Мариновић и Сарвади и назваше га Театрофоном. Сваком је још у памети нечувени успех телефонских приказивања у изложби електрицитета која је држана у Паризу 1881. год., људи су чекали по читав сат да дође на њих ред да чују два минута у једној од дворана изложбене палате, претставу опере или комичне опере. Често је било по 4000 слушалаца једно вече. Успех беше толики да се одма помишљало како би се могла проширити система, и телефонска приказивања удесити код појединаца, по кућама. Чути оперу код куће своје, да лепог сна! Из разних разлога и тешкоћа сви су покушаји до сад у том погледу остали јалови и телефонско приказивање опере и других позоришта само је ретким избраницима до сад уређено било. ГГ. Мариновић и Сарвади ставили су себи у задатак да ставе, помоћу свог театрофона, телефонска приказивања на домашај шире публике. Театрофони њихови имају се поставити по јавним локалима, по кафанама, касинама, гостионицама и т. д. и у место оних вечитих вага и аутоматичног мерења тежине, публици се тиме ставља на расположење репертоар опере, других позоришта и кафе шантана и бурлијала, што је јамачно и кориснија и занимљивија забава.

Система је врло проста. — Театрофон је једно мало сандуче или на ослонцу или покретно, те се може примаћи седишту и оставити на сто. — Кутија је склопљена од стакала, како би се механизам унутарњи могао видети. Спреда, у средини, како би се знао циљ те направе, насликане су две елегантне жене, које слушају на театрофону; слика је врло примамљива. Над том сликом написано је, више малог прореза, као на каквом мајушном сандучету за писма: „баците 50 сантима; привуците телефон ушима, па ћете чути!"

Озго је скаваљка, која се покреће лагано и показује, колико је времена протекло од почетка приказивања; најзад с леве и десне стране по један телефон. Не треба заборавити, да споменемо и справицу на којој се телеграфски записује име позоришта са којим је театрофон у вези, наизмевце, опера, комична опера и т. д. Дакле, баците 50 пара у рупицу, узмите у руке телефоне, затворите очи, па сте у опери. — Али скаваљка се покреће. Прошло је 3 минута: свршено је. Ако хоћете да наставите, ваља да спустите још 50 пара у направу. То би вам изнело 10 динара на сат. То би било скупо за човека, који би хтео чути цео чин, ал је јевтино за човека, коме је довољно, да узгред мало прислушне. У осталом — направа прелази вама за љубав с једне позорнице на другу, тако, да може све укусе задовољити.

Г. Г. Мариновић и Сарвади намеравају, да први театрофон отворе у изложби: то би био леп почетак. Свакако овај нам је проналазак много милији од аутоматичних вага!

Народна просвета.

„Матица Српска."

Састанак одбора за издавање „Књига за народ" из задужбине Петра Коњевића 29. марта (10. априла) 1889.

Били су: Председник Милош Димитријевић, подпредседник Новак Радонић, Стеван Миловановић, Аркадије Варађанин, др. Ђура Дера и А. Хаџић секретар.

Секретар јавља, да су од „Књига за народ" из задужбине Петра Коњевића изашле на свет две свеске, и то 20. и 21., у којима су штампани: „Поучни разговори из народне економије" написао Морис Блок, а по X. издању прерадио и за наше прилике удесио Светозар Шакрак-Нинић. Обе те свеске изнеле су 9 штампаних табака. Писцу је одређено било 12 фор. у име награде по штампаном табаку. На рачун те награде примио је 50 фор. и сада тражи писац, да му се и остатак одређене му награде исплати.

Узима се на знање и књижевни одбор позива се, да нареди, да се писцу исплати и остатак награде у износу од 58 фор. из фонда Петра Коњевића.

Мита Калић подноси за „Књиге за народ" први део свога списа с натписом: „Српски књижевници", у том уверењу, да је једна од најглав-

---

живе слике. Изабрав таку необичну специјалност, која постаде скоро манијом, Рауљ се посветио вештини, пратећи при том све, што је кад друштво занимало. Ви знате како се у најновије време почели интересовати Французи за Русију и за све што је руско. Ваше авторе преваћају, ваше слике излажу, ваш језик почињу изучавати. Осетљив спрам свачега, не остаде Рауљ ни изван овог покрета. Колко је год могао трудно се да упозна Русију и најпосле тако је задобивен тим баснословним богаташем, који је толко векова преживео својим сопственим животом, створивши само оригинално, силно и ново за Јевропу, која је ишла другим историјским путем; тако је био задобивен, да се реши отићи у Русију и тамо се упознати са руском лепом вештином на огњишту њезином. Кроз по године би му могуће остварити своју жељу. Он оде. На скоро добијасмо ми од њега одушевљена писма из Петрограда. Њега је пленила суморна лепота северне природе, њему се допадали добродушни, симпатични људи, које је сретао; красота вароши поражавала га је, а руске вештине занеле су га, и он им је прорицао сјајну будућност. Најпосле писао нам је да видети Петроград, још не значи видети Русију, и да хоће — како би упознао Русију, да пропутује с неким руским сликарем по Русији, да оде на Волгу, да посети Кавказ и Крим па онда да се преко Москве врати на јесен кући. Из вароши С. на Волги писао нам је да је врло задовољан са путовањем и друштвом свога сапутника. У С. намеравху они заустављати се само на кратко време. Кроз две недеље дође од њега чудновато писмо: у неколико речи јављаху нам, да му је сапутник отишао даље, а он да је остао у С. где је нашао образац за слику. И ништа више. Дани прођоше па и недеље и месеци, — од брата нема гласа. Сва наша писма остадоше без одговора. Најпосле родитељи моји, доведени до очајања, обрате се на управу вароши С. и на скоро добију одговор страшни одговор: Рауљ Вераж дошао је скоро пре годину дана у С. — На скоро приметише на њему необичне знаке; најпосле видеше да је умно болестан и морали су га сместити у градску лудницу. Здравље му је врло слабо, и по свој прилици неће дуго живети.

„Родитељи моји били су готови чути жалосну вест, али ова их је поразила као гром. Рауљ, несретни Рауљ! Лишен разума, сам у тој страшној лудници, тамо негде на крај света! Нећу вам описивати њихово очајање. Бедни родитељи! — Ја сам се на брзо спремио и полетио за братом, али га нисам могао кући одвести, то је било немогуће. Он се полако гасио и најпосле издахнуо је на мојим рукама, а није ме ни познао.

„Главни лекар у лудници причао ми је тужну историју брата мога.

„Кад је путовао на пароброду у С., Рауљ је чуо од путника да овде има лудница. Нагнан својом маврјом, он изрази жељу, да види болне, који су у лудници. Један од путника понуди му се, да га упозна са главним лекарем, који му је род. Други дан оде Рауљ са својим спроводником у лудницу. Доктор га врло љубазно прими и одмах га поведе, да му покаже завод. Они су прошли кроз лудницу. Старац један учинио је на Рауља такав утисак, да га је одмах преслиио. После, кад су све обишли спусте се на доњи спрат у кабинет докторов. Био је красан летњи дан. Прозори што су гледали у врт били су широм отворени. Нови знанци хтедоше да се одморе и мало поразговарају, кад се одједном на прозору опточеном густом лозом, укаже красна млада девојка. Она се наслонила на прозор и равнодушно разгледала одају; када јој велике очи падоше на Рауља, она се исправи ужаснуто, затим га стаде сањалачким погледом мерити и стајаше неколико тренутака као у неизвесности, одједном се насмеши, очи јој сијнуше радосним сјајем, а младо лице засија изражајем раздрагености, нежности и неисказане среће. У рукама је имала букет цвећа; она га баци пред ноге Рауљу с речима: „Андрија! мили жељени!" и као да није могла да савлада изненадно блаженство што ју обуже, ухвати се обема рукама за главу и побеже.

„— За Бога! Докторе, шта је то? Узвикну Рауљ очаран красотом младе девојке, а потресен и тробут њеним речима и целом њеном појавом. — Шта то све значи? Није ли она ..... луда?

„Први пут у животу учини му се ова реч тако ужасном, да ју је једва изрекао.

„— Јесте, она је болна, то је ваше Офелија. Сиротиња, она је силно љубила и када јој је драги умр'о она је полудела.

„— Шта ми је рекла?

„Доктор је разјаснио брату моме, да га је она држала за њезиног вереника, који је умр'о. Протумачио му је ласкаве речи, којима га је поздравила, а испричао му је сву историју несретне девојке. После је он то исто испричао и мени и ја ћу вама ево сада испричати све, што сам од њега чуо.

„Она је родом из једне варошице на обали Волге, не далеко од С. Наташа Р. била је позната, као прва лепотица не само у родном јој месту, него и на много врста у наоколо. Ви сте ју видели болну, измењену, говорио ми је доктор, и ви сте били поражени красотом њезином, а тек, како је било видети ју, кад је празником свечано обучена (она је била ћи богатог трговца) ишла у цркву, стасита као јела, тиха и поносита равнодушно слушајући изјаве дивљења; или кад се са другарицама својима шалила. Како ли је онда весело одјекивао њен сребрни гласић у јасном смеху! А кад је певала, какав ли јој беше глас! Заиста, роде се кадгод таква савршена створења, али се не роде — као ни ова — на радост себи ни другима; ретко су кад сретна; савршенству није место на земљи. И доктор је не једанпут заједно с другима ишао да види лепотицу, а младеж, као што он рече била је скоро залуђена њезином лепотом.

Но Наташа, као што се чинило није ни мотрила на то, она је била хладна и поносита спрам сваког. Најпосле дође и њен суђеник. Отац њезин имао је пријатеља, тако исто богата трговца. Исти је пре неколико година послао сина свога у Астрахан, да се усаврши у трговини. Најпосле врати се тај син његов Андрија кући, види Наташу, заљуби се у њу, као и сви други до лудила. Но сада лепотица не оста равнодушна, на своју несрећу она се заљуби у њега, заљуби тако силно, као што умеју само њојзи сличне природе. Горди, уздржљиви, презорно-хладни, док им се не распали страст, кад се једном заљубе, одају се љубави са свим, без разлога, без разбора, одају

нијих потреба упознати наш народ са оним врсним синовима његовим, који, прегоревајући себе, уложише све време, све знање и труд свој, да народу очи отворе, да га оплемене; да му открију благо, скривено у језику, обичајима и песмама његовим; речју, да га изједначе са свима образованим народима и попну га на таки ступањ културне висине, одакле ће бити виђен, чувен и славан. Дело је то тако написано, да ће моћи одговорити и школској потреби.

Секретар препоручује, да се споменуто дело прими за „Књиге за народ", јер је написано лако и занимљиво, у кратким питањима и одговорима. У том делу спомињу се ови књижевници: Јован Рајић, Доситије Обрадовић, Филип Вишњић, Лукијан Мушицки, Милован Видаковић, Вук Стефановић Караџић, Сима Милутиновић Сарајлија, Јован Хаџић Светић, Јован Стерија Поповић, Никанор Грујић, Вук Врчевић, Петар Петровић Његуш, Др. Јосиф Панчић, Др. Јован Суботић, Др, Ђорђе Натошевић, Бранко Радичевић, Стеван Митров Љубиша, Ђура Даничић, Богобој Атанацковић, Ђура Јакшић, Мита Поповић и Коста Трифковић.

Према тој оцени прима се споменуто дело за „Књиге за народ", писцу се одређује у име награде 20 фор. по штампаном табаку и по молби му издаће му се 50 фор. на рачун те награде.

Јован Максимовић шаље остатак од „Приповедака грофа Лава Н. Толстоја," које је он с руског превео за „Књиге за Народ", и моли, да му се на рачун одређене му награде изда опет што у напред.

Узима се на знање и према молби одређује се преводиоцу 40 фор. у напред нарачун већ одређене му награде.

Стеван Милованов јавља, да је прочитао „Шест приповедака или прича" од непознатог писца, и налази, да се не могу употребити за „Књиге за народ." Натписи су тим приповеткама: 1. Суд св. Краља; — 2. Св. Сава и крчмар Бугарин; — 3. Цар Душан, игуман и воденичар; — 4. Ђед и унук; — 5. Царица сељанка; — и 6. Мађеха и пасторка.

На основу те оцене не примају се споменуте приповетке за „Књиге за народ."

Вести из места и са стране.

Хтео да „убије" министра Тису. У једној од прошлих седница угарског сабора била је невиђена сцена. Посланик турско-бечејског среза Рохонци, требао је молити сабор за опроштење, што је у саборском ходнику пуцао на једног ђака. Рохонци је правдао, зашто је то учинио. Кривицу је бацао на опозицију. Оног дана, кад је Рохонци пуцао, интерпелисао је посланик Етвеш Тису због грађења оне железнице, поред Тисиног имања. То је узбуркало и огорчило Рохонција. Рохонци је бранио Тису, да је поштен карактеран човек, а то је бранио овако: „Кад су се оно пронашле неке преваре при регулисању Тисе, ја сам ишао, вели Рохонци, министар-председнику Тиси. Но Тиса ми рече, да се он неће мешати у то, јер има ко води истрагу. Мене је то огорчило, те хтедох ићи краљу на аудијенцију, да њега зовем у помоћ против несавесних чиновника код регулисања реке Тисе. Но кад ме нису хтели пустити на аудијенцију, ја се решим да убијем прво министра-председника, па онда себе. Одем Тиси и затечем га самог у соби. Уперим револвер на њега и речем му: „Или спроведи строгу истрагу, или ти је ово последњи час." Министар-председник ме је гледао мирно, достојанствено и само рече: „Уби ме, ако мислиш да сам некарактеран човек." Мене је та храброст, та мирноћа Тисина освестила, и ја се растрезних, видех да је он поштен човек. С тим истим револвером, којим хтедох убити министар-председника, пуцао сам у саборском ходнику, на оног безобразног младића, јер ме је ударио, и јер сам био огорчен, што је опозиција бедила Тису непоштењем. У ствари регулисања реке Тисе дознао сам после, да није све онако било, како сам ја слушао, али је у мом срезу било неправилности, то знам. Министар-председник обавестио ме је доцније, да није наша циљ да бунимо земљу и износимо бруку пред Европом, већ треба да гледамо, да се други пут не десе неправилности." — Може се мислити с каквим је дивљењем и изненађењем слушао сабор ове речи. И ако су те речи истините, нарочито оне последње, онда је заиста жалосно. Министар-председник није био оног дана у сабору те није могао ништа рећи. Но министар-председник био би дужан, да другог дана одговори на то, но је и онда — ћутао. Ћуте и све престолничке новине, ма да је Рохонци ужасно што шта наговорио, без свезе и реда, те према томе морамо држати, да се цео Рохонцијев говор не сме озбиљно узети, већ да је Рохонци болестан, а све изговорено, да је бар делимично ствар његове фантазије. Рохонција је сабор издао суду због оне пуцњаве. Но ако је нервозност Рохонцијева у том степену, у ком се мисли да је, онда ће га и суд морати ослободити.

Српско новосадско читаоничко певачко друштво научило је оригиналну литургију Корнелија Станковића и појаће је данас, на Цвети, први пут у св. успенској цркви.

Похара у Новом Саду. Пишу нам из места: „Ноћу између 31. марта и 1. априла пошла су четир нагарављена лупежа у крађу. Прво су ушли у кућу Пере Зрнића, да краду коње, но кад их спазише, побегоше, те одоше у кућу Јаше Миличића. Но кад их и тамо приметише, одоше код кобасичара Добачека, где му изнудише готов новац 5—600 фор. Но у тај мах ућоше констаблери у кућу, те ухапсише ону двојицу, која су била у соби, а двојица, која су чувала стражу у авлији, нагоше бегати. Констаблери су пуцали за њима. Један би рањен и паде, но затим се покупи и умаче. Ухваћена двојица сигурно ће одати своје другове. Како дознајемо, двојица од ухваћених лупежа су бивши ноћни стражари. — Исте ноћи ухватили су констаблери на Дунаву неке, који су крали из барки рибу. — До сад, не буди урока, наши су се констаблери увек добро држали."

Осуђен начелник. Пишу нам из Ирига: Начелник Врдника Бранковић, осуђен је од иришког котарског суда на 10 дана затвора, односно на 50 фор. глобе, што је напаствовао пароха г. Моловића. Тај цео догађај смо ми у своје време опширно донели у „Застави". — Обе стране се не задовољавају с пресудом.

Опет нова пушка. У војничким круговима данас се врло млого говори о новој војничкој пушци, коју су пронашли: Петри-Бухмилер. У бечком арсеналу пробали су ово дана ту пушку, и како брзојав јавља, проба је премашила свако очекивање и изазвала је управо дивљење. И сад можемо бити приправни, да чим буду готове наше нове Манлихерове пушке, које стају силне милијоне, да ћемо онда морати почети правити за војску нове пушке, јер за бога, не смемо остати иза других. И тако ће то трајати и код нас и код других држава, све док се — може. Но шта ли ће бити онда, кад се не буде више даље тако могло? — а то време није више далеко.

Како либерали у Србији воју? Док је био Христић на власти, умели су либерали у Србији да буду тако „учтиви и достојанствени противници" да никог од њих не заболе глава. Сад, кад су радикали на власти, те је министар Таушановић дозволио потпуну слободу штампе, показују либерали, колико им је жао што нису на власти и чине најшире употребе од слободне штампе, коју они за време своје владе никад не хтедоше дозволити Србији. Ето тако црта орган либерала: „Српска Независност" данашње стање под радикалном владом. Веле: „Ко није у списку владине странке, тај је слободан као тица на грани. Живот му виси о концу, а његово имање изложено је пљачки, грабежу пажевени. Трговац или земљорадник, који није у колу партије, у оном колу које данас усрећава, опет тешко си га њему. Данас јест а сутра већ није: омркао а не осванув. Буде ли за пакост неко који није радикалац, изабран за кмета, обрао је бостан. Зло и наопако по њега; ако још те ноћи не плати главом, за цело стогови му одоше у ваздух или воденица или ма што друго. Све је то на длаку прорачунато и врши се без поговора. Нигде безбедности, нигде заштите, нигде помоћи. Кад би нешто они (негдашњи либерални мртви чиновници) данас из мртвих устали, па видели какви се прдавци сад башкаре туде, волели би опет у хладним гробовима почивати, него ту бруку својих потомака под сунцем очима гледати." — Ово треба да је политичка борба и — истина.

Регулисање Ђердапа и Дрине. Читамо у Београдским новинама: Између српске и угарске владе воде се преговори о претходним радовима око регулисања Ђердапа. Као што је познато, аустро-угарска влада примила је на се берлинским уговором материјалну обавезу, да о своме трошку изведе регулацију Ђердапа, а Србија и Румунија моралну обавезу, да потпомажу тај посао. Између Аустрије и Угарске учињена је погодба, да прва сноси трошкове око прокопа сент-готхардског тунела, а Угарска око регулисања Ђердапа. Овога пролећа почеће угарски инжењери да раде на томе, и то на српској обали. Ово дана тражила је српска влада од угарскога министарства пресечне профиле радова, који ће се извршити између Гребена и Доњег Милановца, као и планове неких техничких послова на другим тачкама ђерданским. — Аустро-угарска влада одавно је наумила, да отвори пловидбу на реци Дрини, али како томе стоје на путу многе природне тешкоће, то је бечка влада решила да ове отклони уз моралну припомоћ српске владе. У тој цељи она се преко овдашњег свог посланства обратила нашем министарству спољашњих послова са молбом, да наша влада постави техничку комисију која ће потпомагати аустро-угарске инжењере да реку Дрину начине пловном, што ће без сумње бити од велике користи и по наше становнике у подринском и шабачком округу.

Светска изложба. „Југословенска кореспонденција" јавља: Српска роба стигла је на Марсовом пољу, и одмах је била стоварена, у српском павиљону, у присуству госп. Хаџи Поповића. Мислимо да ће кроз који дан павиљом српски бити подпуно готов. Врло је неразумљиво, како српски винарски трговци нису се досетили приредити овде за време изложбе, једну крчму где би се продавала по обичним ценама српска вина, ствар која би упознала широј публици нашу винарску робу. Из Северне Америке јавља нам се, како до сад има преко 90.000, места заузети, на разним лађама трансантлантичне компаније, од путника, који намеравају долазити овамо, за време изложбе.

Трговина.

= **Нови Сад,** 1. (13.) априла. На житарским пијацама нема које важније промене. На горње овомаће житне пијаце врло слабо стиже са доњих крајева ране и то од сваког зрна. Промет је горе са шеницом ограничен на домаће млинове и ово су данас главни купци докле се спекулација од куповања уздржава. На нашој пијаци житној од ранога овога пролећа нема што живљега промета. Сад, када треба да се кукуруз тражи нема што озбиљнијих купаца. Кукуруза је у наших произвођача изврсне каквоће и задоста. Данас је цена рани код нас ова: Шеница новосадска, шајкашка и сремска 6 ф. 80—6 ф. 90 н. Наполица 5 ф. 80 н. Кукуруз 4—4 ф. 20 н. Зор 4 ф. 80 н. Јечам 4 ф. 70—80 н. Све од 100 кгр.

Брашну је цена чврста и досадања. На већи куп се разашиље брашно лађом и жељезницом, и мештанска је потрошња знатна.

Са остали наши производи је тром посао код нас; страних купаца нема те је ралња врло незнатна. Цене су свему досадање доста ниске. Маст на мање 57 ф. на више 62 ф. Сланина сушена 60—62 ф. тешка пажена 64—66 ф. од 100 кгр. Пасуљ бели крупан 10 ф. жути 9 ф. 50—10 ф. ситна виноградска пасуљица до 12 ф. од 100 кгр На осталим пијацама нашим је слаб промет а цене свакој роби врло ниске.

Време суво али променљиво — облачно. Вода у Дунаву у надолажењу.

*

У **Будимпешти,** 31. марта (12. априла). Шеница је довољно нуђена и покрај доста добре воље за куповање одржала се само лабава тенденција; уз промет од 20.000 м. ц. цене су шеници биле ове: Потиска 80· 7 ф. 70 н., 79·3 7 ф. 60 н., 79· 7 ф. 50 н. Пештанска 80· 7 ф. 65 н. Бечкеречка 78·5 7 ф. 32½ н. Новосадска 77·7 7 ф. 18 н. Банатска 79· 7 ф. 20 н. Арадска 78·5 7 ф. 15 н. Сивачка 76· 7 ф. 22½ н. Све на три месеца.

Термини: Шеница за јесен 7 ф. 24—25 н., за пролеће шеница 6 ф. 94—96 н., за мај-јуни шеница 6 ф. 99 н. до 7 ф. Кукуруз за мај-јуни 4 ф. 82—84 н., за јули-август кукуруз 5—5 ф. 2 н. Зоб за јесен 5 ф. 36—38 н., за пролеће зоб 5 ф. 38—40 н.

*

У **Будимпешти,** 30. марта (11. априла). На недељном марвеном вашару је било 5097 ком. крупне и ситне марве за кланицу. Продано је 80 ком. бикова, 1976 ком. волова, 41 ком. бивола, 930 ком. крава, 837 ком. теоца и 1304 ком. јагњаца. Плаћани бикови 75—180 ф. од ком., волови 170—300 ф. од пара, биволи 110—160 ф. од пара, краве 120—180 ф. од пара, теоци 8—15 ф. од ком. Јагњци 3—5 ф. од пара. Угојени волови на меру 22—25 ф., лакши 19—21 ф., биволи 15—16 ф., бикови 18—20 ф., краве 17—21 ф. од 100 кгр.

*

У **Штајнбруху** 30. марта (11. априла). Радња са угојеним свињама је без промене. На окупу је у оборима 141705 ком. разне пасмине. Цене су ове: Угарски матори тешки свињи 54—55 н. младе тешке 56½—57½ н. средње 55—56 н. лаке 53 до 54 н. Сеоске средње 53—54 н. лаке 51—53 н. Српске транзито тешке 53—54 н. средње 52—53 н. лаке 50½—51½ н. Све од 1 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 1. априла.

4% угарска златна рента — — —	102·60
5% „ папирна „ — — —	96·10
Дукати — — — — — — —	5·60
Наполеондори (20 франака) — — —	9·52
Немачке држ. марке — — — —	58·75

Најновије вести.

— Из Париза јављају, да је сенат после бурне расправе закључио, са 210 против 55 гласова, да се одмах поведе истрага против Буланжера и присталица му.

— Из Београда јављају, да је у Чачку и Краљеву било јачег земљотреса.

се на живот и смрт. — Све се смешило заљубљенима: родитељи — стари пријатељи, радосно су благословили млади пар.

У августу морао је Андрија отпутовати у послу очевом на недељу дана, а после доласка требала се држати свадба. Све је било готово. С горким сузама је Наташа испратила вереника и сву недељу је била невесела. Најпосле дође и жељени дан, кад се вереник имао вратити; у подне је требао доћи пароброд, који га је требао донети. Наташа га је још од јутра чекала на станици; но означено време већ је прошло, прође и дан а пароброда нема. Разнесе се глас, да су се два пароброда сударила и да је сила људи погинуло, међу којима је био, као што се доцније показало, и Андрија, и он је постао жртвом катастрофе.

„Наташа није јециковала, није плакала; она је шћутала у немом очајању. Сваки дан је долазила на станицу и седила је тамо читав дан, до год је не би силом кући одвели. Она није ништа звала, шта се око ње дешава, није ништа чула, нити је на што год одговарала, него је само чекала свог погинулог вереника". „Ви сте је видели овде, и знате дакле до чега је довела ту чудну девојку њена безгранична љубав".

„С тим речима је завршио доктор биографију Наташину. Кад је он то испричао Рауљу, он га је слушао ћутећи, најпосле устаде и не рекав ништа, опрости се са старцем и оде. Цео дан му је лебдио пред очима образ Наташин, ноћу не мога заспати. Неодступно као жива, стајала је она пред њим уоквирена зеленом лозом. Сјајна коса њезина спуштала се у густим витицама на плећа јој, а црне великe очи њезине гледале су га са изразом дивљења и безмерне љубави. Друго јутро био је Рауљ опет у лудници, и изјавио је доктору, да му лице девојке не даје покоја, него да му допусти — мољаше га одушевљено — да наслика с ње Офелију".

— Нигде, ни у својој домовини, ни у класичној Италији — говорио је он — нисам тако што видео. — Та луда девојка је као красна, оживотворена машта песникова; грех би било допустити, да таква красота пропане без трага.

„Доктор желећи видети, какав ће утисак на Наташу учинити други састанак са Рауљом, испуни молбу његову. Он се надао, да ће илузија болеснице можда бити јој на корист, и реши се, да неприметно присутан буде на том састанку. Рауљ узе све што му је потребно за сликање и оде у врт, који је припадао стану главног лекара. Наташи је доктор већ изодавна дозволио да проводи по цео дан, кад је време угодно, у врту његовом. Он је приметио, да је друштво других болесника врло тешко и несносно било за њу, и да се бедна девојка осећала мање несретном, кад је била сама међ цвећем и дрвећем. Добри старац чинио је све, само да јој олакша судбину.

„Прошав неколико алеја, Рауљ спази Наташу. Она је седила на клупи у хладу под лиснатим кленом и плела је венац. Он застаде уживајући у дивном призору. Најпосле девојка подиже очи, ускликну и полети к њему, загрли га и заплака се на грудима његовим. Од тог тренута била је судба мог бедног брата решена, тог тренута несретник пропаде за увек. Болно осетљиви Рауљ већ од пре удивљен красотом Наташином, одврати јој свом душом својом. Он није схваћао да она не љуби њега, него се сав преда чуству, које га обузе. За њега престаде сав свет: заборави зашто је дошао, заборави где је, заборави на вештину, на отаџбину, на славу за којом је тежио, заборавио је да држи у наручју своме безумну, и само је свим бићем својим сазнавао то једно: да ју љуби. Брижно и нежно, као мати болно дете, гледао је, да ју ласкањем умири, и био је сретнији од ње саме, када најпосле угледа њен ведри поглед и блажени осмејак на милом лицу.

„У грозничавој фантазији својој исказао је он све своје осећаје, али је за сада још имао толико снаге, да је послушао, када доктор, који се појави, одазвав Наташу, даде му знак, да одлази. Други дан дошао је он у лудницу већ са невољивањем, да мора видети Наташу. Тек сада се отворише очи у доктора, он с ужасом увиде, да је с непажње постао узроком несреће, која се неда поправити и не једном се назвао старим лудаком. Рауљ је с таком ексалтацијом навољивао са својим захтевом, да је доктор морао употребити сву своју вештину у саобраћају са нервно-болнима, само да би га бар колко-толко умирио и освестио. Доктор је заповедио, да Рауља не пуштају у болницу. Од стражара је дознао, да је он неколико пута силом хтео да уђе и једва га задржаше; но после неколико безуспешних покушаја изостаде са свим. Тако прође 5—6 дана. Стари доктор слободније одане, но није дуго могао бити спокојан. Наскоро добије налог од полиције, да иде у гостиону Н., да једног становника гостионе прегледа. Господар гостионе јавио је полицији, да с једним његовим гостом није добро, целе ноћи хода горе доле по соби, сам се собом разговара, некакву слику слика и сакрива је од сваког, ма му шта говорили не одговара, и не може се од њега ништа разазнати. Најпосле кад је једном слуга спремао собу и хтео да премести ону слику, скочио је на њега као бесан. — У болеснику познао је доктор Рауља, који беше у таком стању, да га мораде одмах преместити у лудницу. Пред мојим несретним братом отворише се врата страшног дома, за којим је тако тежио, отворише му се, да га више не пусте жива на поље. Организам његов слаб по природи и растројен необичном климом, није могао поднети тај потрес. Он је оболео, и као што вам је познато, после неколико месеци сажали се над њиме смрт и спасе га од свију ужаса лудила.

„Наташа је још жива. Судба је нечувено сурово поступила њоме: та бедна девојка двапут је сахранила своју срећу, али још и сада љуби као и пре, још и сада лута цео дан по врту и тражи свог Андрију... свог милог..."

Гастон Вераж заћута. Неколико минута ћутасмо и ми под утиском његове приче.

— Сирота Офелија! оте се најпосле мом пријатељу М. Сви поустајасмо и с искреним саучешћем стиснусмо руку брату несретног Рауља и разиђосмо се тихо, суморно.

У Кишфалуби, марта 1889.

С руског **Ст. М.**

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 1. ЈУНА 1888. П. Н.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мњовити влак (Orient-Express)	Мешовити влак I. II. III.	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	**Будимпешта**	полази	5.35	9.15	2.40	8.00	—
175	**Субатица**	„	8.54	1.46	6.24	6.10	11.35
	Шандор	„		1.57	—	—	—
	Верушић	„		2.15	—	—	—
193	Чантавир	„		2.29	—	6.37	12.36
	Зобнатица	„		2.40	—	—	
207	Топола	„		3.05	6.58	7.02	1.22
	К. Хеђеш	„		3.32	—	—	—
223	Х. Фекетехеђ	„		3.42	7.17	7.26	2.10
234	Врбас-Кула	„		4.11	7.31	7.49	2.52
248	Стари Кер	„		4.39	7.46	8.11	3.32
	К. Алпар	„		4.51	—	—	—
260	Кисач	„		5.06	—	8.29	4.41
276	**Нови Сад**	„	10.49	5.55	8.23	9.03	5.24
279	Петроварадин гр.	„		6.05	—	9.10	—
281	Петроварадин	„		6.16	8.32	9.19	—
286	Карловци	„		6.32	8.41	9.30	—
296	Чортановци	„		6.58	—	9.50	—
300	Бешка	„		7.11	—	9.57	—
310	Инђија	„		7.40	9.14	10.17	—
318	Стара Пазуа	„		7.58	9.23	10.30	—
326	Нова Пазуа	„		8.16	—	10.43	—
332	Батајница	„		8.32	—	10.54	—
347	Земун	„	12.18	9.04	9.55	11.15	—
359	**Београд**	„	12.32	—	10.10	11.35	—

(Километара: сваког петка; Мешовити влак I. II. III.: сваког петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мњовити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	**Београд**	полази	2.30	5.35	—	5.16	—
12	**Земун**	„	2.44	6.00	6.30	5.48	—
27	Батајница	„		—	7.03	6.10	—
34	Нова Пазуа	„		—	7.19	6.21	—
41	Стара Пазуа	„		6.32	7.37	6.34	—
49	Инђија	„		6.44	8.04	6.53	—
60	Бешка	„		—	8.29	7.12	—
64	Чортановци	„		—	8.40	7.20	—
73	Карловци	„		7.14	9.05	7.40	—
78	Петроварадин	„		7.22	9.21	7.51	—
81	Петроварадин гр.	„		—	9.29	7.58	—
83	**Нови Сад**	„	4.16	7.39	9.54	8.17	10.56
100	Кисач	„		—	10.30	8.40	11.49
	К. Алпар	„		—	10.44	—	—
112	Стари Кер	„		8.10	10.57	8.58	12.26
125	Врбас-Кула	„		8.25	11.30	9.21	1.20
136	Х. Фекетехеђ	„		8.39	11.55	9.39	2.09
	К. Хеђеш	„		—	12.02	—	—
152	Топола	„		8.57	12.36	10.06	3.05
	Зобнатица	„		—	12.52	—	—
166	Чантавир	„		9.14	1.04	10.27	3.43
	Верушић	„		—	1.15	—	—
	Шандор	„		—	1.33	—	—
185	**Субатица**	стиже	6.01	9.34	1.45	10.52	4.35
	Субатица	полази	6.03	9.46	—	2.25	11.22
359	**Будимпешта**	стиже	9.35	1.25	6.50	7.30	9.45

(Километара: сваке суботе; Мешовити влак I. II. III.: сваке суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од **6** сати у вече до **5** сати **59** минута ујутру.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашао је из штампе

„ЈАВОР“

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Уређује:

Др. ИЛИЈА ОГЊАНОВИЋ и ЈОВАН ГРЧИЋ.

Власник:

ЗМАЈ ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ.

БРОЈ 14.

Из посмрчади Мирце Схафија. Од З. Ј. Ј. — Није заслужила. Приповетка. Пише Сиротица. (Наставак.) — Прноси срца. Словачки написала Марија. Превео А. Марњиш-Добробрушки. — Војени поход у Славонији год. 1537. Погибија Србина Павла Бакића. Написао Синиша. — Бранич српскога језика. Од Јована Живановића. — Музичка уметност у моди и занату. Од Драгутина Блажева. — Листак. Књижевност. — Белешке. — Читуља. — Разно. — Недељни календар. — Старе књиге. — Књижевни гласник. — Огласи.

„Јавор“ излази сваке недеље на читавом табаку и стаје на 3 месеца ф. 1·25. За стране земље ф. 1·50.

У Н. Саду, 1. априла 1889.

Лука Јоцић,
издавач „Јавора.“

ОГЛАСИ.

Schwarze Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.65 per Meter — glatt und gemustert (ca. 180 versch. Qual.) **Weiße Seidenstoffe von 60 kr.** bis fl. 11.45 per Meter — glatt und gemustert (ca. 150 versch. Qual.) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das **Fabrik-Depôt G. Henneberg** (k. k. Hoflif.), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

М. П. МИХАЈЛОВИЋА

У ЈАРКОВЦУ (БАНАТ)

потребује једног помоћника. 1—3

ПЕТАР МАРКУШ

ПРЕЋЕ А. ЈЕКИЋ И МАРКУШ

ШЕШИРЏИЈА

У НОВОМ САДУ „КОД ЗЕЛЕНОГ ШЕШИРА“

НА ГЛАВНОЈ ПИЈАЦИ, ЋОШАК РУЗМАРИНСКЕ УЛИЦЕ

препоручује пошт. публици своје добро устројено стовариште **сваковрсних шешира** за господу и нижи сталеж.

Тако исто препоручује врло добре и најфиније **свештеничке шешире и ћелепуше.** Наруџбине одавде и са стране обављам најбрже и по најумеренијој цени. 1-3

Шпецерајска, гвожђарска и мешовита

ТРГОВИНА

МИЛИСАВА ПЛАВШИЋА

У ИЛОКУ

потребује једног шегрта из добре куће. Исти може одма ступити. 3—3

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

Ј. ИЛИЋА СИНА

У ПЕРЛЕЗУ

потребује једног помоћника и једног шегрта. Ступити могу одма. Помоћници који су мануфактуру изучили имају првенство. 2—3

ФРАЊЕ-ЈОСИПА

БУНАР ГОРКЕ ВОДЕ.

„Најбоље чистило за родиље.“

Проф. **др. Лобмајер** у Загребу.

Др. Владан Ђорђевић, шеф санитета краљевине Србије, препоручује исту и као у колико сигурно у толико благодејствујуће сретство у таким болестима, у којима је нужна употреба благо растварајуће и чистеће минералне воде — 22. августа 1880.

Треба увек изрично тражити: **Фрање Јосипа горке бунар-воде.** Продаје се свуда.

7—10 **Управа у Будимпешти.**

БРЗА И СИГУРНА ПОМОЋ ПРОТИВ БОЛЕСТИ У СТОМАКУ ЊЕНИХ ПОСЛЕДИЦА.

Најбоље и најзгодније средство је за очување здравља, чишћења и одржавања свакога у чистоти па дакле и крви, и за потпомагање доброг сваривања свугде већ познати и омиљени

ЖИВОТНИ БАЛЗАМ Дра РОЗЕ.

Овај од **најбољих и најлековитијих биља** најбржи́ји зготовљени балзам, употребљује се с потпуним успехом у свима **тешкоћама при сваривању, грчевима у стомаку, недостатку апетита, накиселом подригивању, навали крви, шуљевима** и т. д. Услед тог својег изврсног дејства постао је овај балзам сигуран и опробан **народно-домаћи лек. Велика боца стоји 1 фор, мала 50 новч. — Хиљадама похвалних писама стоје на углед.**

Životni balsam — Lebensbalsam

Заштитна марка

ОПОМЕНА! Да би фалсификатима стао на пут, чиним свакога пажљивим, да је свака боца од мене самог по оригиналном пропису зготовљеног **животног балзама дра Розе** увијена у плаветан картон на коме се по страни налази у немачком, чешком, мађарском и француском језику натпис: **Животни балзам дра Розе из лекарнице „код Црног Орла“ Б Фрагнера Праг 205 — III.**; на челу боце налази овде па страни истављена, у смислу закона депонована марка за обрану.

Прави животни балзам дра Розе може се добити само у главном стовариштy произвођача

Г. ФРАГНЕРА

апотека „код Црног Орла“ у Прагу, 205—III у Панчеву код гг. Франца Бауера и Фр. Радде, апотекара.

У све веће апотеке у аустро-угарској монархији имају овог животног балзама на стовариштy.

Код истога може се добити:

„ПРАШКА УНИВЕРЗАЛНА ДОМАЋА МАСТ“

хиљадама захвалних писама признато сигурно средство против свију запаљења, рана и отока. Ова се са сигурним успехом употребљује при запаљењу, застоју млека, при отврдлости женски груди, одбијању детета од сисе; при апцесима, отоцима од крви, при загнојењу и карбунклама; при отоцима око ноката, тако званог црва на прстима на руци или нози; при отврдлостима, надувености, оточеном врату (дриване); при тако званој масној израсли, дивљој кости и т. д. — Сва запаљења, отоци отврдлости, надувености могу се за најкраће време излечити а где је већ до загнојења дошло, може се оток за најкраћи рок без бола извидати.

У дозама по 25 и 35 новч.

OCHRANNÁ ZNÁMKA — SCHUTZ MARKE

ОПОМЕНА! Пошто многи ову прашку универзалну домаћу маст фалсифицирају, чиним свакога пажљивим, да се по оригиналном пропису зготовљени само код мене може добити. — Она је права само онда, ако су жуте металне дозе, у којима се маст налази у црвене напутке за употребу (у 9 језика) и у плаветне картоне увијене; на картонима се налази овде на страни истављена марка за обрану.

БАЛЗАМ ЗА УШИ, најбоље и многим покушајима на сигурно средство за лечење наглувости и за повратак са свим изгубљеног слуха. **Флашица 1 фор.** 1—26

СТЕЧАЈ.

На оставком упражњено место, расписује се овим стечај за књиговођу код „Народне задруге за међусобно помагање и штедњу у Ср. Карловцима“.

Плата је 720 фор. годишње.

Рефлектујући на ово место морају опробани бити двојном књиговодству, као и српској и немачкој кореспонденцији.

Рок је пријавама 10. мај по новом т. године.

Управа
„Народне задруге за међусобно помагање и штедњу“.

2—3

2—3 **ПРОДАЈА ВИНА.**

У лебном сокаку у кући на ћошку у којој се срезки суд — járásbiróság — у Новом Саду налази, има на продају добра вина (салаксије) 5 година старо по умерену цену, и то:

40 хектолитара бело-шиљераста.
10 хектолитара црна.

Распитати и видети се може у горенаведеној кући, десно у авлији код надзорника куће.

Онима, који се интересују за цигље, креч и творнице цемента.

Као специалисте, за обртни начин (индустријални) грејања, препоручујемо: набавку **планова и прорачуна трошкова,** као и **руковођења при подизању** или грађењу периодички затворених: белгијских, каселских са пламеном и продужбених: протенастога облика, парцијалних, паралелних и **окнастих** — рупчастих — **фуруна** за малу и велику радњу — потребу — са уштедом од 70% горивнога материјала; доставку **стројева** и подизање целих творничких намештаја. — **Проспекти и објашњења** шаљу се бадава и слободно од поштарине. **Препоручителна писма** ради увида.

Вићентрје Пола, мерник. **Ото Сабовић,** архитект и концесионовани неимар-зидар.

ПИСАРНА: Будапешта, округ VI., бр. 2 Хуњадијев трг. 4—10

ФРАНЦА КРИСТОФА

СВЕТЛЕЋИ ЛАК

ЗА ПАТОС

без икаквог мириса, одма се суши и дуго траје.

Овај лак згодан је са својих **практичних особина** и простог састава, да њиме сам човек **лакира патос.** — Соба се после лаковања на 2 сата може употребљавати. — Лак је изврстан у разним бојама (и у зејтинској боји) а и без боје (после лаковања остаје само „главц.“) **Упутства за употребу и нека количина за пробање добија се у стовариштима.**

Франц Кристоф,
проналазач и једини фабрикант правог светлећег лака за патос
Праг и Берлин.

Стовариште за Нови Сад у трговини г. ЉУБЕ СТЕФАНОВИЋА. 3—6

40-годишње признање!

Болести у устима и зубне болести

као клачење зуба, зубобољу, запаљења, стоне, да не тече крв из меса око зуба, непријатан задах из уста, стварање камена око зуба најсигурније чува и лечи, кад се дневно употребљује у целом свету чувена права ц. к. дв. зубног лекара

Др. Попа АНАТЕРИНСКА ВОДИЦА ЗА УСТА у знатно повећаним боцама по 50 н., 1 ф., 1.40.

пошто сваку другу водицу зубну надмашује, као средство за чување од свију болести у устима и зубних болести као опробана водица за испирање при хроничним вратобољама и као нужно средство за испирање при употреби минералних вода, а која водица, кад се заједно употребљује са **зубним прашком или зубном пастом др. Попа** одржава увек чисте и лепе зубе.

Зубна пломба др. Попа најбоље је средство, да испуњавамо сами себи зубе.

Бињни сапун др. Попа против свакојаких мрасуљица а уједно изврстан и за купање.

Др. ПОПА

из семена од сунцокрета зејтин-сапун.
Savon impér. de Venus.
Savon cristallin de Glycérine.
Savon transparent de Glycérine.
који садрже у себи 40% глицерина.

Сада су најомиљенији сапуни за умивање и за чување здравља ради одржања нежног и свежег лица као и белих као снег руку.

Цена: **Анатеринска водица за уста** 50 нов., ф. 1.— фор. 1.40; **Анатеринска зубна паста** у дозама фор. 1.22; **Мирисава зубна паста** по 35 нов.; **Зубни прашак** у кутицама 68 нов.; **Зубна пломба** у кутијама фор. 1.—; **Бињни сапун** 30 нов.

Нарочито се опомиње сваки, да се чува од куповања лажне анатеринске водице за уста, која се по анализи највише састоји из препарата равних киселина, те која због тога зубе пре времена искварі.

Dr. J. G. POPP, Wien, I. Bognergasse 2.

Може се добити у **Н. Саду:** у апотеци Гровингеровој и Г. Плавшића, код Љ. Стефановића, Д. Коде, Е. Слевака и П. Јовановића. У **Паланци:** код К. Харликовића апот. У **Футогу:** у апот. С. Цвика. У **Петровцу:** у апот. Е. Адањи. У **Бачу:** Ј. Доминић апот. У **Петроварадину:** у апот. наследника Деодатових. У **Карловци:** у апот. Л. Страсера посл. У **Руми:** у апот. И. Хондела и А. Ковјака. У **Илоку:** у апот. Ф. Ласлоа. У **Митровици:** у апот. Петровића, Цајсбергера, К. А. Суботића. У **Иригу:** у апот. Ц. Веселија. У **Вукевару:** Ф. Кирхбаума, А. Крајчовића апот., Васе Лукића трг. У **Брестовцу:** К. Коражи. У **Ердевику:** Ј. Здарил апот. У **Шиду:** А. Ковијака апот. У **Жупањи:** А. Тамач апот. као и у свима апотекама, дрогеријама и парфимеријама. Треба нарочито искати производе **др. Попа** и никако не примати друге. 12—49

Будимпешта 1885. вел. поч. диплома | Н. Паланка 1887. златна колајна | Лондон 1871. почаска диплома

Беч 1873. колајна за заслуге | Париз 1867. колајна од бронзе

ЈОСИФ ЧИК

ц. кр. искључ. сремска фабрика хидраул. повл. прва портланд. цемента и креча

У БЕОЧИНУ

ЦЕНТРАЛНИ БИРО И СТОВАРИШТЕ:

БУДИМПЕШТА, V., RUDOLFQUAI 8,

препоручује гг. грађевинарима и архитектима, грађевинским предузимачима, великопоседницима, председницима политичких и црквених општина, као и поштованој публици своје сопствене производе од

ПОРТЛАНДСКОГ ЦЕМЕНТА
и
ХИДРАУЛИЧКОГ КРЕЧА

који се вазда у подједнако изврсној каквоћи лиферују.

Ценовници и објашњења шаљу се драге воље на захтевање. 5—30

Кечкемет 1872. сребрна колајна. | Н. Сад 1875. златна колајна | Сегедин 1878. колајна за заслуге. | Трст 1882. златна колајна.

ÜBERALL VORRÄTHIG. 17 MEDAILLEN

FEINSTE QUALITÄT · MÄSSIGE PREISE

CHOCOLAT SUCHARD NEUCHATEL (SCHWEIZ). CACAO

LEICHTLÖSLICHER CACAO

Ausgiebig · 1 Kº · 200 TASSEN · Nahrhaft

23—

ТРГОВАЧКА КУЋА

БЕРНХАРДА ТИХО-А

у Брину, Krautmarkt 18, у својој кући,
шаље уз плату у паточ:

Вуненог беша (Beige) двоструко широког, као поштo најтрајније за цело одело 10 метери фор. **6·50**

КУЋЕВНОГ КОНЧ. ПЛАТНА 1 ком. 30 рифи $^4/_4$ ф. **4.50** 1 ком. 30 рифи $^5/_4$ ф. **5.50**

Индијског фула полувуна двоструко широко за цело одело 10 метери фор. **5.—**

Кинг-тканине боље од кончаног платна 1 ком. $^5/_4$ широко, 30 рифи фор. **6.—**

Новост за госпође најмодернији штраф. штофови у свима бојама, двоструко широки 10 метери ф. **8 —**

Шифона 1 ком. 30 рифи, прима ф. **5.50** најбољи квалитет ф. **6.50**

Црног терна саски фабрикат, двоструко широк, за једно цело одело 10 метери фор. **4.50**

Канафаса 1 ком. 30 р. љубичастог ф. **4.80** 1 ком. 30 рифи првеног ф. **5.20**

Гарн-канафаса 1 ком. 30 рифи љубичастог и првеног фор. **6.—**

Карираних штофова за хаљине 60 см. широко, најновије мустре 10 метери фор. **2.50**

Оксфорда за прање, добар квалитет 1 комад 30 рифи фор. **4.50**

Вуненог рипса у свима бојама, 60 см. широко 10 метери фор. **3.80**

Енглеског оксфорда најбоље за препоруку 1 комад 80 рифи фор. **6.50**

ЈЕДНА ГАРНИТУРА ОД РИПСА састоји се из 2 креветна и једног стоног чаршава са свиленим ројтама фор. **4.—**

Драјдрата најбоља каквоћа, 60 см. широко 10 метери фор. **2 80**

ЈЕДНА ГАРНИТУРА ОД ЈУТЕ два креветска и један стони чаршав са ројтама фор. **3.50**

Жакар-штофа 60 см. широког, најновије мустре 10 метери фор. **3 80**

Завесе од јуте турска мустра један пар завеса фор. **2.30**

Француског воала 10 метери, елегантна хаљина за сокак, за прање фор. **3 —**

ОСТАТАКА ОД ХОЛАНДСКИХ ЋИЛИМОВА од 10—12 метери дугачких један остатак фор. **3 60**

Мушких кошуља свој фабрикат, белих или шарених 1 ком. Ia ф. **1.80** II. ф. **1 20**

Једна летња марама за огртање $^9/_4$ дугачка фор. **1 20**

Женских кошуља од шифона и платна са финим везом 3 ком. фор. **2.50**

1 коњски покровац најбољи фабрикат 190 см. дугачак, 130 см. широк фор. **1.50**

Женских кошуља од јаког кончаног платна са креслама 6 комада фор. **3.25**

Царско жути фијакерски покровац 1 комад фор. **2.50.**

Фабрично сложиште чојаног еспапа

Бринске чоје један остатак 3·10 метера за једне мушке хаљине фор. **3.75**

БРИНСКИХ ПОМОДНИХ ШТОФОВА остатак 3·10 метера дугачак за једне мушке хаљине ф. **5.50**

Помодни штоф 3·10 метера врло фини за мушке хаљине фор. **8.—**

ШТОФОВА ЗА ГОРЊЕ КАПУТЕ најфинија каквоћа за један горњи капут фор. **8.—**

Летњег камгарна 1 остатак за цео пар мушких хаљина, за прање 6·40 метери фор. **3.—**

!! УЗ ПРИЛИКУ !! **ОСТАТАКА БРИН. ШТОФОВА** један остатак за мушке хаљине 3·10 метера дугачак ф. **4.50**

Мустре се шаљу бадава и наплаћеном поштом; За добру робу и тачну отправку гарантира се

Елегантно истављене карте са 400 мустри г.г. кројачима нефранковано. 5—20

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.